

To se je pisateju izbornu posrečilo, ke je s spretno roko iz obilice izbral jedro, ki ga je z lapidarnimi stavki ustalil v znanje in preudarek malemu in velikemu svetu. Da, tudi temu, zakaj zanimala bo knjiga tudi njega. — Splošna naša sodba se glasi: Dobili smo lepo knjigo izpod večšega peresa!

Ročni zapisnik za šolsko leto 1914.—1915. XXI. letnik. Sestavil L. Jelenec. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. — Od rajnega Primožica zasnovano, od spretno roke tovariša Jelenca nadaljevano delo je doseglo že 21. letnik — znamenje, da je dobro in potrebno. In res ne more biti učitelj in učiteljica brez tega vademekuma, ki nam je dober prijatelj in kažipot po vsem slovenskem šolskem svetu. Koliko ljubih in dragih imen! Koliko srečanja v duhu! Koliko veselostnih spominov! Koliko ponosa! Vse sile so se zarotile proti nam — celo glad! — a glejte nas! Še smo! Še bomo! Ves slovenski svet je prepleten z omrežjem slovenskih šol. Mi brusimo svojemu narodu orožje duha, ustvarjamo novo dobo pravice in enakopravnosti, ki nam šele da, kar nam jemlje sedanost! Tako slutimo ob lepi knjižici. Zato pa — iskreno pozdravljen, moj dobri, dobri znanec!

Koledar (Vestnik) XXIX. šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za navadno leto 1915. Izdalo in založilo vodstvo. Cena 1K 20 vin. V Ljubljani. Tisk »Narodne tiskarne«. 1914. — Za običajno koledarsko vsebino in za praktično objavo poštnih določb priobčuje koledar življenjepisa Družbin velikih dobrotnikov: Franca Babiča in župnika Frana Škrjanca. — V vseh Družbinah prijateljih zbudi ponosno zavest reminiscenca o velikem vladiki Strossmayerju in o njegovih simpatijah do Družbe. — Zgodovinska črtica »Turška pravica« in lepa vrsta slovanskih osebnih, moških in ženskih imen zaključujeta beletristični del koledarjev. — Silno bogat na računih in imenih je Vestnik, ki izkazuje Družbine aktivne imovine K 1.690.767:59, pasivne imovine pa K 487.541:07, torej čiste imovine dne 31. grudnia 1913. leta K 1.203.226:52. — Proračun za leto 1915 izkazuje stroškov K 301.900, dohodkov pa K 145.000, torej primanjkljaja K 156.900, ki ga bo treba pokriti iz zapuščinskih skladov in z najetjem posojila. — Težki časi so prihrumeli nad Družbo. Treba bo velike, podvojene požrtvovalnosti, da nam ne padejo sredstva, ki se ž njimi šolajo otroci v darja so proračunjeni na K 3500. Videli Družbinah zavodih. — Dohodki tega kolebomo, ali bo slovenska radodarnost uresničila vsaj to postavko! — Družbine zavode in učno osebje si na podlagi statističnih podatkov v knjigi ogledamo pozneje posebe. Od Družbinah učiteljev je mobiliziranih deset.

Šestdesetletnica hrvatskega pisatelja. Dne 26. oktobra je praznoval znameniti hrvatski romanopisec in pesnik Ksaver Šandor Gjalski (Ljuba Babič) svojo šestdesetletnico. Sredi vojne vihre se spominja slavnega književnika tudi slovenski narod z vsem spoštovanjem.

Srednješolske vesti.

Srebrno kolajno za zasluge za »Rdeči križ« je dobil ravnatelj mariborske gimnazije dr. Josip Tominšek.

Drugi zbor ukrajinskih strelcev. Osrednje vodstvo prostovoljnih ukrajinskih siskih (sokolskih) strelcev je na svoji zadnji seji na Dnaju sklenilo, da se organizira še drugi zbor prostovoljnih ukrajinskih strelcev. Prostovoljne darove v ta namen sprejema Amelan Bačinskij, gimnazijski učitelj na Dunaju, XVIII., Gentzgasse 25, I. nadstr., vrata 16.

Slovenski profesor, ujet od Rusov. Prof. dr. Janko Kotnik, ki je predlanskim poučeval na goriški realki, sedaj pa je profesor v Banjaluki in poročnik pri bos. herc, pešpolku št. 4, ki ga pogrešajo, je pisal dne 26. septembra svojim staršem na Koroškem, da se nahaja v ruskem ujetništvu.

Predavanje na drugi državni gimnaziji v Ljubljani. Dne 20. oktobra je za drugo državno gimnazijo v telovadnici ljubljanskega učiteljskega predaval prof. Vesenjak o veleaktualni temi »Zgodovinski poklic Avstrije v Evropi«. Predavanja se je udeležil ves zavod z učiteljskim zborom in nekaterimi rodovinskimi člani učencev. Predavatelj je jasno in poljudno odgovarjal na vprašanje, zakaj se je ob izbruhu sedanje svetovne vojne mahoma pojavilo tako edinstveno patriotično navdušenje vseh avstrijskih narodov za obrambo skupne domovine. Govoril je tako iz srca vseh, da je po sklepu predavanja kakor z elementarno silo zagromelo po dvorani glasno odobravanje. Na to je ravnatelj Štritof z veseljem konstatiral, da je glasno odobravanje do-

kaz, da tudi mladina razume sedanje velike čase, da čuvstvuje z vsem avstrijskim prebivalstvom brez razlike narodnosti in stanu v edinosti patriotičnega mišljenja in da se združuje z njim v vroči prošnji do vsemogočnega Boga, naj bi skoraj podelil sijano zmago našemu orožju, borečemu se za pravico, za sveto stvar, ki mora končno zmagati. Ob koncu so vsi navzoči v dokaz zvestobe in vdanosti zaklicali presvetlemu cesarju navdušeno gromovit trikratni »živio«.

Odbor Dijaške kuhinje v Kranju, ki je pod nadzorstvom občinskega odbora v Kranju, razpošilja pravkar poročilo o delovanju v šolskem letu 1913/14. (20. leto obstanka). Tekom šolskega leta 1913/14. so sprejeli v dijaško kuhinjo 48 ubožnih pridnih učencev cesarja Franca Jožefa gimnazije v Kranju. Po svojem domovju je bilo podpirancev: s Kranjskega 44, s Koroškega 2, s Štajerskega in s Primorskega po 1. Od Kranjskega odpadejo na sodne okraje: 12 na škofjeloški, 14 na radovljški, 8 na kranjski, 5 na kamniški, 4 na kranjskogorski, 1 na trziški, 1 na ljubljanski, 1 na logaški in 2 na vipavski sodni okraj. Za 10.173 kosil in 9991 večerij se je izdalo 4707 K 26 vin. Dijaki so prispevali mesečno: dva po 6 kron, 23 po 5 K, eden po 4 krone, 8 po 3 krone, eden po 2 kroni; 13 dijakov je dobivalo hrano brezplačno. Dohodki so znašali 4487 kron 24 vin., stroški 4765 kron 72 vin., torej 278 K 48 vin. primanjkljaja. Z večjimi zneski so se spomnili Dijaške kuhinje: mestna občina Kraj (500 K), Kmetiška posojilnica v Ljubljani (50 K), mestna občina Škofja Loka (50 K), občina Stara Loka (20 K), občina Smlednik (30 K), duhovni svetnik Jernej Ramovš (100 K), nadžupnik Franc Kušar (40 K), Kreditno društvo v Kranju (25 kron), trgovci v Kranju odkupnino od novoletnih daril (420 kon). Odborovo delovanje so podpirale mnogo rodovine kranjskega mesta, ki so delile ubožnim dijakom hrano ali pa jih denarno podpirale. Tekom leta so umrli ti-le dobrotniki: vpokojeni župnik Martin Poč v Kamniku, župan Anton Burger v Hrašah pri Smledniku, kavarnar Karel Jäger in posestnica Terezija Končeva v Kranju. — V odboru Dijaške kuhinje so gospodje: dr. Edvard Šavnik, c. kr. višji okrajni zdravnik, načelnik; Boleslav Bloudek, c. kr. stavbni svetnik, načelnikov namestnik; Ivan Masten, c. kr. profesor, tajnik; Anton Zupan, c. kr. profesor, blagajnik; okrajni sodnik Oskar Dev, profesor dr. Vladimir Herle in mag. pharm. Franc Šavnik, odborniki. Iz dobe dvajsetletnega obstanka Dijaške kuhinje navajamo te-le podatke: Od 6903 učencev, ki so pohajali cesarja Franca Jožefa gimnazijo v Kranju od njenega reaktiviranja v letu 1894, pa do letos, jih je dobivalo hrano v Dijaški kuhinji 1477; použili so skupaj 521.496 obedov, ki so stali 95.848 kron. — Društveno imetje znaša: 55.705 kron 73 vin., glavnice in 4549 K 95 vin. razpoložljive, skupaj 60.255 K 68 v. Skupni dohodki znašajo 18.050 K 27 vin. skupni izdatki pa 97.794 K 59 v. Odbornikov je bilo 26; od teh jih je 5 umrlo (veleposestnik Peter Mayr, ravnatelj Andrej Žumer, odvetn. dr. Fr. Prevc, profesor Anton Peterlin in odvetnik dr. Josip Kušar). — Misel, da se ustanovi Dijaška kuhinja v Kranju, je izšla iz občinskega odbora. Dijaško kuhinjo vodi kot načelnik od njenega početka g. Edvard Šavnik, ki si je pridobil zanj s svojo požrtvovalnostjo in nesebičnostjo neminljivih zaslug. — Končno omenjamo še one velikodušne dobrotnike, ki so Dijaški kuhinji naklonili večja darila in volila: veleindustrijalec Vinko Majdič, župnik Šimen Robič, gospa Josipina Schiffrer, Jera Zorman, veletržec Janko Majdič, mornariški zdravnik dr. Leopold Majdič, učitelj Josip Traven, veletržec Ivan Majdič, gospodična Gabrijela Scaria, gospodična Marija Zismannova, gospa Katarina Roblekova in inženir Vil. Polak. — M. Pirnat.

Kranjske vesti.

—r— **Ranjen je bil** v nogu v boju pri Antwerpnu tovariš Ludovik Mikolič, učitelj v Črnomlju. Tako piše topničar Slovenec M. Oswald v pismu iz Antwerpna z dne 14. oktobra t. l.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču že koncem avgusta profesor I. drž. gimnazije v Ljubljani, rezervni poročnik Rudolf Grošelj. Zadet je bil v roko in so mu v bolnici v Levovu odrezali spodnjo laket desne roke. Dne 15. septembra je bil še v Levovu, odkoder je pisal svojim staršem. Njegova karta je prišla čez Stockholm v Ljubljano.

—r— **Na dopustu** je v svojem službenem kraju tovariš Fran Vončina, učitelj v Žireh. Vojaški naporji so zrahljali njegovo zdravje.

—r— **Ranjen je bil** na severnem bojišču profesor ljubljanskega liceja rezerv. poročnik Josip Berce. Dne 20. pret. m. dopoldne so ga prinesli na prostor za obvezovanje ranjenec. Ranjen je od šrapnela na glavi; desna roka in noga sta popolnoma otrpli; ranjenec ne more nič govoriti in ne spozna nikogar. — Dodatno nam poročajo, da je prof. Josip Berce sicer težko ranjen, vendar smemo upati, da popolnoma okreva. Kakor njegov sluga poroča, ga je ranila v glavo krogla iz puške, ni ga pa raul šrapnel. — Iskreno želimo, da bi se simpatičnemu možu zdravje popolnoma vrnilo!

—r— **Prof. Ludovik Vagaja**, praporščak 17. pešpolka, je pisal svoji materi, da se nahaja v ruskem ujetništvu. Bil je ranjen na desni roki in je pismo pisal še z levico, vendar pa se mu rana dobro zdravi.

—r— **Tovariš Jakob Dimnik**, nadučitelj v Ljubljani, je bil nevarno zbolel, a se mu je bolezen po prizadevanju mestnega zdravnika g. dr. Kraigherja obrnila na bolje. Želimo, da bi se tovarišu Dimniku zdravje kmalu zopet popolnoma vrnilo.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Fr. Z dolšek, strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu. Zadnje pismo je pisal iz Saratova ob Volgi.

—r— **V ruskem ujetništvu** se nahaja Janko Dimic, strojni stavec naše tiskarne. Šrapnel mu je razbil puško, nje kopito ga je poškodovalo do onesveščenja. Takega so vjeli Rusi. Sedaj je na poti v Sibirijo v Omsk.

—r— **Trgovska in obrtna zbornica** je na zadnji svoji seji izvolila za svojega zastopnika v šolskem odboru obrtne nadaljevalne šole na Jesenicah pekovskega mojstra Albina Hauptmanna.

—r— **Delo za sirote in ranjence.** Tovariš Fran Potokar, nadučitelj v Dragatušu, je prevzel nadzorstvo osirotelih otrok, tovarišica Josipina Ahačičeva, učiteljica istotam, pa streže ranjencem v bolnišnici v Rudolfovem.

—r— **Zahvala.** Povodom poučnega izleta šolske mladine iz Dragatuša v Rudolfov pod nadzorstvom tukajšnjega učiteljskega izreka podpisano vodstvo gospodu Kalčiču, oskrbniku Elizabetne bolnice, g. Horvatu, upravitelju tiskarne, usmiljenim bratom, ravnatelju kmetijske šole na Grmu, gospodu Rohrmannu za preprijazen, gostoljuben sprejem, za poljudno obsežno razpravo in vsestranska pojasnila moderno urejenih naprav najiskreneje zahvalo, kakor tudi gostilnici »Štamburjevi« za izbornu postrežbo. — Vodstvo ljudske šole Dragatuš, dne 29. oktobra 1914. — Potokar Franc, naduč.

—r— **Pohvalno priznanje** je izreкло armadno poveljstvo za Srem in Banat v imenu najvišje službe rezervnemu poročniku Teodorju Šetini za hrabro in spretno vodstvo v sovražnem ognju. — Odlikovani poročnik je sin tovariša Franca Šetine, nadučitelja v Črnomlju.

—r— **Šolstvo v občinskem svetu ljubljanskem.** Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 20. oktobra t. l. je podžupan dr. Triller poročal, da je vlada sporočila, da za obrtno-nadaljevalne šole letos ne bo dala prispevka. Obč. svet, sklone principialno, da je pripravljen dovoliti tretjino doslej od vlade plačanega prispevka, če storita dežela in trg. in obrtniška zbornica isto. Obč. svetnik Pammer pojasni, da trg. zbornica takega prispevka ne more dati, vključ temu se županov predlog v principu sprejme. — Glasom poročila istega poročevalca se začasno nastavi za pomočnico na dnevnem zavetišču Jožica Likozarjeva s 50 K mesečno in Danetova s 15 K mesečno nagrado. Sprejme se tudi resolucija obč. svetn. Jegliča, da naj se razmišlja, kako bi se na zavetišču uvedlo moško ročno delo. — Uršulinke prosijo za prispevek k stroškom za vzdrževanje šolskega poslopja ter navajajo kot stroške za premost 741 K, kar pa bo veljalo najbrž za ves samostan. Mestna občina more prispevati za zunanjo šolo samo 1000 K. Sprejeto.

—r— **Gorupova ustanova za gojenke deklishega liceja v Ljubljani.** Razpisana so 3 mesta po 386 K. Prosilke slovenskih, oziroma hrvatskih staršev imajo opremiti svoje prošnje: 1. s krstnim ali rojstnim listom, 2. z ubožnim listom, 3. z zdravniškim izpričevalom, 4. z izpričevalom o cepljenih kozah, 5. s šolskimi izpričevali o poslednjih dveh semestrih ter 6. v prošnji navesti, kje stanujejo starši, oziroma varuhi, in če uživajo same ali kdo izmed bratov ali sester kakšno ustanovo ali javno podporo in v katerem znesku. Prošnje je nasloviti na c. kr. deželno vladu v Ljubljani in vložiti pri licejskem ravnateljstvu najkasneje do 20. novembra t. l.

—r— **Delo c. kr. deklishe ljudske šole v Idriji za »Rdeči križ«.** Učiteljice in učenke višjih razredov na c. kr. 8raz. rud. deklishe ljudski šoli v Idriji so pod vod-

stvom ravnateljice Marije Kavčičeve zasnovale dne 3. sept. t. l. pletilni, oziroma šivalni tečaj v prid društvu »Rdečega križa«. — Nabralo se je po učiteljicah in s prispevki c. kr. rud. direkcije (200 K), Lokalnega odbora (100 K), in idrijske podružnice »Rdečega križa« (100 K), do 24. oktobra v nabavo pletilnega materiala 742 K 68 v denarju, razentega pa tudi mnogo perila, volne i. dr. — Imena darovalcev so bila objavljena v ljubljanskem uradnem listu. — Odposlale so se te-le stvari: 252 srajc, 40 parov spodnjih hlač, 25 jopičev, 310 parov nogavic, 183 parov zapetnikov, 40 parov kolenk, 600 parov snuč, 140 telesnih ovijač, 50 avb, 33 robcev, 114 rjuh, 33 predlek, 10 napolnjenih blazin, 50 brisač, 6 velikih zabojev obvezilk, 3 zaboje polnenja za blazine in 700 cigaret. Razentega se je preskrbelo 8 idrijskih ozdravljenih vojakov, ki so se podali zopet na bojišče, z vsemi gori naštetimi zimskimi stvarmi. — Od 25. oktobra naprej nadaljujejo učiteljice in učenke v smislu tozadevnega poziva c. kr. ministrstva za uk in bogočastje z dne 9. okt. 1914, št. 43.490, v šoli in doma dela za naše vrle vojaške.

—r— **Darila za vojaške, oziroma ranjence v naturalijah** so poslali: Učitelj Poljanec 6 vreč suhih sliv; Tonča Štamcerjeva, učiteljica v Podbrezjah, 39 kosov pletenega blaga; učiteljica Demšarjeva in Čermeljeva v Cerkljah (Dol.) 7 kosov pletenega blaga; vad. učiteljica Marija Sohulz v Ljubljani 4 blagajnice in 2 palici; dalje so poslali raznega blaga: učenke obrtne šole v Ljubljani, učenici na Vrhniki, učenke deklishe šole v Kamniku, učiteljice in učenke c. kr. 8-razr. rudn. deklishe šole v Idriji; šolsko vodstvo v Košani, učenke ljudskih šol Ljubljanske okolice: Studenec, Brezovica, Borovnica, Ježica, Sostro, Št. Jurij in Vič, šolsko vodstvo na Primskovem, šole kamniškega okraja, učiteljica Frida Uhlava, učiteljica Ivanka Cegnarjeva v Žabnici; ljudska šola v Dragatušu; ljudska šola v Trzinu.

—r— **V Trzinu** so pletle učenke pod vodstvom učiteljice tovarišice Jul. Kocijančičeve za vojaške v vojni nogavice, zapetnike in čepice.

—r— **Iz Loškega potoka** pišejo: Šolska prireditelj tukajšnjega učiteljskega se je izvršila povsem dobro in vsestransko zadovoljivo. Dvorana »Društvenega doma« je bila natlačeno polna občinstva, ki je pri vsaki točki lepo in bogato sestavljenega vzporeda navdušeno ploskalo. Sodelujoče učiteljstvo, kakor tudi šolska mladina je izvršila svojo nalogo izbornu. Najbolj pa je ugajal našim ljudem nastop dečkov v koračnici »Mladi vojak«. Igralci in igralk v Ganglovi dramatični sliki »Zadnji obisk« so dosegli popoln uspeh. Čisti dobiček v znesku K 140 se je porabil za nakup volne za pletenje nogavic vojakom, ki so v vojni. Vsa čast marljivemu našemu učiteljstvu!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Provi-zorična učiteljica na ljudski šoli v Št. Jurju Hedviga Večaja je bila premeščena na enorazrednico v Zažar.

—r— **Tobak za vojaške.** Na tozadevni oklic so darovale v nabiralnici c. kr. dežel. vlade: deklishe šola v Kranju 7 zavojev tobaka, gojenke učiteljske v Ljubljani 1800 cigaret.

—r— **Odlikovanje.** Tiskarniški nadzornik naše tiskarne, g. Anton Sterlekar, je dobil častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. — Čestitamo.

Štajerske vesti.

—š— **Ranjen je bil** 14. pret. m. na severnem bojišču tovariš Stefan Firm, v Olinju, službujoč kot četovalja pri 20. lovskem bataljonu. Ima težko ranjeno levo roko. Leži v Krakovu, Festungsspital. Objekt VIII., oddelek 6.

—š— **Odlikovan je bil** z vojaškim zasluznim križcem z vojno dekoracijo stotnik domobranskega polka št. 26 — bivši učitelj — Fran Z w i r n, naš štajerski rojak, doma iz Stoperc pri Rogatu.

—š— **Običajni viničarski tečaji** se vrše tudi prihodnje leto v Mariboru in Zgor. Radgoni. Začne se 15. februarja, prošnje za sprejem je pa treba vložiti pri deželnem odboru do 6. januarja.

—š— **Iz Ptuj.** Za telovadnega učitelja na deželni gimnaziji je imenovan dosednji suplent Josip Koinig.

—š— **Šolstvo v Mariboru.** Poročajo nam: V četrtek, dne 22. oktobra t. l., je bil odprt šolski pouk na skoro vseh tukajšnjih zavodih, izvenzaj nvanjo žensko in moško učiteljske. Kakor smo že poročali, je gimnazija v realki in ima popoldanske ure. Dijaštva je mnogo, samo prvi gimnazijski razredi so nekoliko slabše obiskani od drugih let. Istega dne so s poukom pričeli tudi na ljudskih in meščanskih šolah, izvzemši c. kr. vladnico moškega učiteljskega. Pouk na meščanskih šolah je za posamezne razrede vsak drugi dan, to zaradi